

graf, gik langt videre i Retning af Rationalisme end Arboe Rasmussen. Der er derfor efter min Mening ingen Tvivl om, at Ordene evangelisk-luthersk i Grundlovens § 3 betyder det, som paa det Tidspunkt var evangelisk-luthersk, det vil sige det, som havde sin religiøse og historiske Livskilde i den lutherske Reformation og alt, hvad der var og selv følte sig indenfor denne Strømning. Der er altsaa sket noget ved denne Paragraf; de gamle Bestemmelser er afskaffede eller i alt Fald modificerede. Men hvis man nu fra den Side vil hævde, at naar man afskaffer § 3, saa staar alle de gamle Bestemmelser i Kraft, saa vil jeg være meget betænkelig ved at afskaffe § 3 netop ud fra det Synspunkt, jeg har paa denne Sag. Men alle disse Spørgsmaal vil jo rejse sig og give Anledning til Diskussion og rimeligvis til Strid; derom kan dog intet fornuftigt Menneske være i Tvivl.

Maa jeg, medens jeg er ved det kirkepolitiske Problem, sige, at jeg i et og alt kan slutte mig til de Udtalelser, som faldt fra det radikale Venstres Ordfører, det ærede Medlem fra Hornslet (Povlsen), da han havde Ordet forleden. Han mente ligesom jeg, at Udviklingen gaar bort fra Folkekirken henimod frikirkelige Tilstande, men han mente tillige, at der dertil skulde en Udvikling, en Afvikling, hvorunder man søgte at rede de indfildrede Forhold ud fra hinanden, som nu findes mellem Stat og Kirke, mellem borgerligt og kirkeligt. Der er jeg ganske enig med ham, og jeg har mange Gange tidligere under de kirkepolitiske Debatter haft Lejlighed til at udvikle noget saadant ogsaa ud fra mit Synspunkt. Det er netop det, som kræves kirkepolitisk: et virkelig alvorligt Arbejde for efterhaanden at skille det kirkelige fra det borgerlige og derved forberede fuldstændig frikirkelige Tilstande. Derfor hører jeg ogsaa til dem, der beklager, at det højtærede Ministerium ikke tog fat nu, da det havde Lejlighed dertil og kunde gøre det ganske administrativt ved den lille Reform, som sandelig ikke vilde have forstyrret den Treuga Dei, der er talt saa meget om, selv om man maaske kan sige, at det er en ganske smuk Indledning til en saadan Gudsfred at begynde med en Gudstjeneste. Jeg tror nu, at det vakte mere Overraskelse, at man beholdt denne Gudstjeneste, end det vilde have vakt, hvis man havde undladt den efter de mange Udtalelser, som tidligere er fremsat ogsaa fra ærede Medlemmer af det nuværende Ministerium. Og jeg har ogsaa haft den Glæde at se, at en saa udmærket radikal

Mand som Redaktør Bransager i Ringsted har været fuldstændig enig med mig i, at det havde været det formaalstjenligste, om man havde ladet denne Gudstjeneste fare. Der var sikkert ikke blevet nogen som helst Forargelse i den Anledning. Det havde været et lille Skridt i den Retning, som det ærede Medlem fra Hornslet pegede paa, at der skulde gøres et alvorligt Arbejde for at faa det borgerlige og det kirkelige skilt ad.

Saa mente det ærede Medlem (Povlsen) for øvrigt, at Ansvar efterhaanden burde lægges over paa Menigheden. Deri er jeg ogsaa ganske enig med ham, og jeg vil gaa videre her — det ærede Medlem fra Hornslet er sikkert ikke uenig med mig deri —, jeg vil sige, at Ansvar bør efterhaanden lægges over paa de enkelte Menigheder, og jeg tilføjer: og de enkelte Menighedsmedlemmer. Det er i denne Retning, den Overgangstilstand, den Udvikling skal gaa, som efter min Mening bør finde Sted fra den nuværende Folkekirke til de frikirkelige Tilstande; Ansvar bør lægges over paa de enkelte Menigheder og Menighedsmedlemmer. Jeg tror, at Kærnen i hele den kirkepolitiske Strid, som er oppe for Tiden, i Virkeligheden er de to Principper med Hensyn til, hvor Ansvar skal lægges, det er efter min Mening i Virkeligheden en Strid om det katolske og det protestantiske Princip; det katolske, som siger, at man tager sin Tro, sit religiøse Liv paa andres Ansvar: en Kirkeautoritet, en Paves, en Bibels eller et andet udenfor liggende Ansvar, og det protestantiske, som siger, at man lever sit religiøse Liv og har sin Tro paa sit eget Ansvar. Der er mange ogsaa i den protestantiske Kirke, der er mange i den danske Folkekirke, som i Virkeligheden lever paa det katolske Princip, og det er ogsaa det nemmeste for hele den Overklasse, hele det Bourgeoisi, som i vore Dage bliver mere og mere religiøst. Det er noget, vi har lagt Mærke til, at der i det Bourgeoisi, som omkring 1789 og 1849 var alt andet end Tilhængere af de overleverede, religiøse Traditioner, i vore Dage er en Tendens til mere og mere Religiositet, ligesom der ogsaa siges at være det i Studenterverdenen. Naar jeg tænker lidt dybere over denne Udvikling, lægger jeg ogsaa min sociale Opfattelse til Grund, og saa ser jeg meget godt den Sammenhæng, der er imellem dette, at Bourgeoisiet bliver mere og mere forskrækket for Tidens Fremtidstanker og forfærdet for den Arbejderklasse, som rejser sig og vil have Del i Magten og omforme Samfundet efter sin